

Лиман А.А., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Тімуш І.С., д.ю.н., професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Особливе місце в системі аграрних правовідносин належить правовідносинам із використання землі, яка є матеріальною основою й одним із основних засобів сільськогосподарського виробництва. Саме відносини землекористування визначають специфічні особливості комплексу аграрних правовідносин, а отже, особливе місце аграрного права в системі права України.

Аграрні відносини являють собою особливу систему економічних відносин, що складається в суспільстві щодо земельної власності, землеволодіння і землекористування в сільському господарстві. Їх специфіка визначається тим, що головним і не відтвореним засобом виробництва агрокультури є земля. Розподіл землі між класами і соціальними групами в різних економічних системах визначає характер аграрних відносин, що складаються в них, породжуючи часом гострі протиріччя в суспільстві. Радикальні вирішення цих протиріч здійснюються в ході прогресивних аграрних реформ, мета яких - створення таких умов, у яких би безпосередній виробник займав положення хазяїна на землі, вільно вибираючи виробничий напрямок для свого господарства, розпоряджався зробленим продуктом і доходом. Аграрні правовідносини відрізняються як за своїм особливим складом учасників (суб'єктів), так і за специфічними об'єктами та змістом відносин. Суб'єктами аграрних правовідносин є фізичні і юридичні особи, наділені цивільною правоздатністю і дієздатністю у сфері виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, сервісного, фінансового, соціального та іншого забезпечення аграрних товаровиробників. До суб'єктів аграрних правовідносин – юридичних осіб відносять колективні сільськогосподарські підприємства, сільськогосподарські кооперативи, спілки селян, сільськогосподарські товариства, фермерські господарства, приватні (приватно-орендні) підприємства, державні аграрні товаровиробники, спільні аграрні підприємства [1]. Суб'єктами аграрних правовідносин є також громадяни, які ведуть особисті селянські господарства. Об'єктами аграрних правовідносин є: нерухоме майно (земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, тощо); товарні продукти харчування рослинного і тваринного в тому числі водного та мисливського)

походження; грошові кошти, в тому числі й іноземна валюта, цінні папери тощо; природні ресурси – ліс, водойми, загальнопоширені корисні копалини тощо; земельні й майнові паї; інші майнові та немайнові права, юридичні дії, що підлягають грошовій оцінці і мають вартість. Специфічними об'єктами аграрних правовідносин є тварини, які використовуються. Правовою формою, в якій урегульовані права й обов'язки аграрних суб'єктів, є чинне законодавство, а також їх установчі документи (засновницький договір і статут).

В умовах переходу до ринкової економіки принципово відмінними особливостями аграрних правовідносин є: а) існування й функціонування цих відносин на засадах приватної власності, її вияву – колективної та державної форми власності на землю та інше нерухоме майно, зокрема засоби виробництва. б) розвиток різноманітних легальних приватних форм аграрного підприємництва поряд із державними юридичними особами; в) поступовий перехід від державної форми аграрного господарювання до приватних форм; г) розширення кола об'єктів правовідносин, які включають в себе всю повноту змісту й суті аграрного підприємництва, продукти харчування рослинного і тваринного (в тому числі водного й мисливського) походження і, зрештою, включення до кола об'єктів аграрних правовідносин ряду тих, які раніше за законодавством належали до об'єктів виключно інших галузей права і галузей народного господарства; г) збільшення питомої ваги майнових аспектів у системі аграрних правовідносин; д) відновлення значущості економічних функцій аграрного підприємництва [3].

В умовах ринкових перетворень в агропромисловому комплексі дедалі більше розпарюється сфера застосування договору як форми опосередкування товарно-грошових відносин. До зовнішніх аграрних договірних відносин належать договори, що спрямовані на забезпечення потреб суб'єктів аграрного виробництва у матеріальних, енергетичних та інших ресурсах (купівля-продаж, поставка, постачання енергії тощо), договори майнового найму (оренди землі, оренди майнового і земельного паїв, лізингу тощо) договори контрактації та інші договори на реалізацію сільськогосподарської продукції, договори про надання послуг.

Отже, правове регулювання аграрних відносин на сучасному етапі розвитку має недостатньо характер, вимагає відповідного системного оновлення, доведено необхідність забезпечення взаємопов'язаного та комплексного застосування всіх механізмів державного регулювання суспільно-економічних відносин в умовах динамічних змін розвитку аграрної економіки та стану сільських територій. Встановлено, що держава повинна з урахуванням науково обґрунтованих пропозицій, як одну з важливих складових аграрної політики, запроваджувати ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення в інтересах суспільства,

селян і сільських громад.

Література

1. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. Земельна реформа: проблеми і перспективи розвитку аграрної економіки. *Економіка АПК*. 2017. № 1. С. 5-14.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 10.04.2021).
3. Саблук П.Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи. *Економіка АПК*. 2015. № 2. С. 10-17.
4. Ходаківська О.В. Земельні відносини у сільському господарстві: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Землевпорядний вісник*. 2015. № 7. С. 18-22.

УДК 347.85(043.2)

Ліхитченко І.Г., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Поліщук І.В., старший викладач

ЕКОЛОГІЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАСМІЧЕННЮ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Орбітальне сміття з кожним роком все більше накопичується й розповсюджується в космічному просторі. Збільшення космічного сміття обумовлює зіткнення та, як наслідок, вибухи, що спричиняють негативні екологічні наслідки не тільки на навколосемній орбіті, а й становлять певну загрозу для Землі. Як зазначають спеціалісти Національного управління США з аеронавтики та дослідження космічного простору (НАСА), кількість космічного сміття в навколосемному просторі наблизилася до небезпечної межі і, навіть, якщо припинити космічні запуски, кількість штучних об'єктів у космосі все одно буде зростати за рахунок зіткнень і подрібнень тих, які вже знаходяться на орбіті. Моделювання пророкує, що до 2055 року кількість нових уламків, які обертатимуться навколо Землі, буде зростати швидше, ніж вони будуть згорати в атмосфері, що створить серйозну загрозу для космонавтики в цілому та, особливо, для пілотованих польотів [1].

Заходи щодо зменшення засмічення такими об'єктами вживати легко як у технічному, так і в економічному аспекті, і такі заходи вже вживаються багатьма космічними агентствами. Водночас можливі ситуації, коли відокремлення деталей неминуче з технологічних причин. До числа ефективних заходів належать спалювання або продування невикористаного палива, розрядка акумуляторних батарей, вивільнення рідин з-під тиску і т.д. Що стосується космічних апаратів на вищих